

sistem ter na določen način reagira na vsako regulacijo. Dokler ni sistem sam dozorel do gotovih izprememb, prej ga zlomi mogočni državni Leviathan, kakor ga prisili, da funkcionira na način, ki nasprotuje njegovi naravi in ne ustreza fazi njegovega razvoja. Spoznanje tega je ena izmed važnejših pridobitev sociološkega pojmovanja gospodarskih procesov. Tako pojmovanje prepoveduje brezobzirnost pri poseganju državne oblasti v družabni gospodarski sistem, obenem pa imperativno zapoveduje že zaradi stabilnosti sistema neumorni napredek na polju socialne politike in racionaliziranja gospodarskega procesa, kolikor so za to v sistemu samem podani neobhodni pogoji.

Ali je s pregonom radi pregreška po § 104 srb. k. z. vselej ukinjena pravica do zasebne obtožbe?

Višji sodni svetnik dr. **Hinko Stepančič**.

Pravzaprav je ob sebi umevno, da je v primerih obsodbe radi pregreška po § 104 srb. k. z. vsak drug pregon radi istega kaznivega dejanja popolnoma izključen. Vendar ni treba, da bi vselej ugasnila tudi pravica razžaljenega, ki mu gre kot zasebnemu obtožitelju, če odstopi državni pravdnik od pregona radi pregreška po § 104 srb. k. z.¹⁾

Navedeno načelo zlasti ni utemeljeno v primeru, ako izjavi drž. pravdnik v smislu § 90 k. pr. r., da ni povoda za nadaljni pregon in če si je razžaljeni pridržal že v ovadbi pravico, da nastopi eventualno kot zasebni obtožitelj.

Po XII. poglavju kazenskega zakona ima vsakdo pravico, da čuva svojo zasebno čast in išče v določenem roku zadoščenje na sodišču za vsako njeno kršenje. Razen tega pozna zakon še posebno in bolj strogo zajamčeno čast oblastev in uradnih oseb po § 312 k. z. in po čl. V. zakona od 17. decembra 1862 št. 8 drž. zak. iz leta 1863. Te določbe vsebuje sedaj § 104 srb. k. z. Nikjer pa ni rečeno, ne v avstrijskem ne v srbskem kazenskem zakonu, da bi človek, če je uradna oseba, s tem izgubil svojo zasebno čast, ki bi bila ta popolnoma krita z uradno častjo.

¹⁾ Primeri rešenja stola sedmorice, odd. B od 30. maja 1922 KI 223/21, zlasti zadevna izvajanja vrhovnega državnega pravdnika v zbirki »Slov. Pravnika« 1923 pod števil. 22, ki pa se peče le s primerom, da je bila razžaljena priča.

Omenjeno naziranje bi vedlo v določenih primerih do brezpravnosti. Znano je n. pr., da imajo gozdarji uradno obleko, slično oni kakor jo nosijo tudi zasebniki, in da nastopajo detektiv službeno v civilni obleki. V sličnih primerih se utegne žaljivec zmotiti, ne spozna uradnega značaja žaljenja ter se upravičeno sklicuje na določbo § 2 e k. z. O žaljenju uradne časti v takšnih primerih ni moči govoriti, nedvomno pa o žaljenju zasebne časti.

Razprava, ki se vrši vsled obtožbe drž. pravdnika radi pregreška po § 104 srb. k. z., se utegne končati takole:

1.) Obtoženec je o b s o j e n po § 104. srb. k. z. V tem primeru seveda ni govora o zasebni obtožbi, ker gre državni interes pred zasebnim in po geslu »ne bis in idem« ni moči radi istega dejanja nikogar obsoditi na podlagi dveh obtožb. Žaljivec je dobil svojo kazen. S tem je zadoščeno razžaljeni osebi tudi za njeno zasebno čast.

2.) Obtoženec je o p r o š č e n po § 259. št. 3 k. pr. r., če pride sodišče n. pr. do zaključka, da se žalitev sploh ni izustila, ali pa, da je stvar zastarana. V tem primeru je tudi za zasebnega obtožitelja stvar končana, kajti odveč bi bila zahteva, da se v isti zadevi še enkrat sodi.

3.) Obtoženec s e o p r o s t i po § 259. št. 1. k. pr. r., ker se n. pr. šele na glavni razpravi izkaže, da žaljivec svojega nasprotnika kot uradno osebo sploh ni spoznal in da torej dejanski stan pregreška po § 104 srb. k. z. že od kraja ni bil podan. V tem primeru bi ne bilo moči žaljenemu po § 363/2 k. pr. r. odrekat pravice, da nastopi z zasebno obtožbo, ker bi se mu sicer godila očitna krivica.

Slično bi se dalo navajati glede razmerja med §§ 209 in 487 k. z., samo z razločkom, da bi se zadevno razmotrivanje ne nanašalo na uradni značaj žaljenega, temveč na hudobni namen obtoženca.

V primerih, kjer pride do sodbe, bi bila torej stvar vselej popolnoma razčiščena, ker mora sodišče po § 270 k. pr. r. natančno navesti ne samo v izreku (§ 259/1 k. pr. r. ali 259/3 k. pr. r.), temveč tudi v razlogih, na podlagi katerih ugotovitev in zakonitih določb je bil obtoženec obsojen ali oproščen. V sličnih primerih bi si torej razžaljeni še vedno pomagati utegnil, če ni njegova pravica do preganjanja že zastarela.

Ta jasnost pa izgine, če ni sodišče prišlo do besede, ker je državni pravdnik že pred glavno razpravo izjavil, da nima povoda za daljnje postopanje in se je vsled tega postopanje ustavilo po § 90 k. pr. r. Tu je mogoče, da državni pravdnik odneha iz razloga, ker žalitev sploh ni dognana, n. pr. da edini priči ne verjame, ali pa, ker se je že sam prepričal o gori navedeni zmoti ali nevednosti žaljivcevi.

Utemeljevanje državnega pravdnika pa ostane tajno razen izjeme po § 539 c. pr. r. Nihče ga ne more in ne sme siliti, da mu na-

znani zadevne razloge. Odgovoren je le svojemu nadrejenemu oblastvu, a tudi to bi žaljenemu ne utegnilo pomagati v primeru zmote v razlogih državnega pravnika, ker je novo preganjanje dovoljeno le po predpisih § 352 k. pr. r. Žaljeni bi ostal torej brez vsake pomoči in to celo tedaj, če je državni pravdnik odklonil pregon, ker se je izkazalo, da gre le za stvar zasebne obtožbe.

Priti je torej do zaključka, da ne izključuje pregon s strani državnega pravnika v primeru ovadbe po § 104. srb. k. z. vsake pravice do uveljavljanja zasebne obtožbe, da je marveč vsak primer posebej razmotrivati.

Zdi se, da je tega naziranja tudi stol sedmorice, ker pravi v razlogih zadevne sodbe, da po § 2 in 46 k. pr. r. razžaljeni vobče ne more nastopiti kot zasebni obtožitelj, ako in dokler je isto kaznivo dejanje preganjano na predlog javnega obtožitelja.

Žaljenega zavračati pa, kakor je v omenjenih izvajanjih tudi navedeno, na določbo § 47 k. pr. r., bi značilo lačnemu dati prazno skledo. Kot zasebni udeleženec sme nastopiti le, ki opravičeno trdi, da vodi dejanje obtoženčev do zasebnopravnega oškodovanja. To je pri razžaljenju časti skoraj v vseh primerih izključeno in ker le idealna žalitev pravice ne zadostuje za pridružitve kazenskemu postopanju, zasebni obtožitelj ne bi utegnil priti na podlagi te določbe do zadoščenja.

Književna poročila.

Dr. Rado Kušej, Cerkveno pravo katoliške in pravoslavne cerkve s posebnim ozirom na razmere v kraljevini Srbow, Hrvatov in Slovencev. V Ljubljani 1923. Založila juridična fakulteta. XII+488.

To prvo slovensko delo o cerkvenem pravu v celoti je izdala kot 2. knjigo učbenikov juridična fakulteta v Ljubljani, na kateri je avtor ordinarij za cerkveno pravo. Izredno dobrodošla je ta knjiga ravno slušateljem pravo- in bogoslovja ter se jim je že sedaj priljubila. Poročam o njej bolj s slovstvenega kot s strokovnega stališča. Delo je kulturnega pomena za Slovence.

Naslov je morda pleonastičen (»cerkveno«, »cerkve«). Avtor opozarja že v uvodu, da podaja iz pravoslavnega prava samo določbe o ordinaciji in o položaju duhovščine, o ustavi in o zakonskem pravu. Tudi splošnejši podatki se nanašajo samo na kat. cerkev, tako n. pr. o razmerju med cerkvijo in državo. Učbenik je razdeljen poleg uvoda v štiri knjige; pri tem obravnava pisatelj cerkvene zveze (zadružništvo) v ustavi, zakonsko pravo, postopek in kazensko pravo pa v upravi. Materialno kaz. pravo bi spadalo pred postopek. Delo zaključuje stvarno kazalo, ki pa je za praktične potrebe premalo bogato. Poleg najnujnejšega